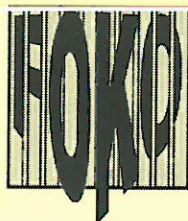

foko-nytt (8) 1/2000

**Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen**

Norsk underavdeling av EPEA

**EUROPEAN
PRISON
EDUCATION
ASSOCIATION**

LEDERENS HJØRNE

Kjære FOKO-venner

Vi skriver mai og har allerede lagt et kvartal bak oss av dette nye året og vi er på mange måter opptatt av brytningstid. Rundt om på anstaltene skjer forandringer i retning gjennomføring av reformen. Så vidt jeg ser og hører skjer det helt umerkelig på flere steder, mens andre blir mer preget av regionaliseringen. Skoleverden har jo de siste årene fra -94 levd med reformer og ser at det kan føre noe godt med seg.

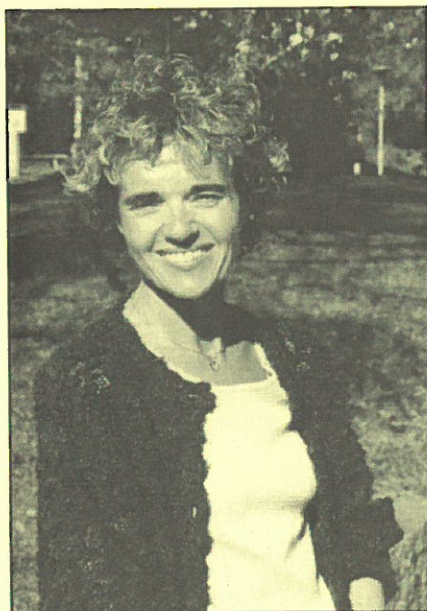
En blir om mulig mer bevisst det arbeidet en gjør og ser at noen alltid tenner på det nye fordi det er nytt mens andre alltid vil protestere på alle endringer. Nå er det justissektoren som er i støpeskjeen, la oss ta med den endringskompetansen som vi alle snakker om og som vi har utviklet gjennom de siste år. Ta utfordringene i det nye og integrer de gode erfaringene fra det gamle!

Oppfølgingen av Roaldutvalget er vi også spent på, og i den forbindelse ser vi med stor interesse fram mot resultatet av den store evalueringen av fengselsundervisningen. Det er mange områder som dekkes fra det store prosjektet på NTNU der opplæring av korttidsinnsatte blir satt under lupen, til evalueringen av undervisning for kvinnelige fanger og innvandrere, og til Sefos prosjekt : Danning eller disiplinering. Vi håper alle at forskningen skal bringe oss videre og til forskerne : Ta oss i bruk, vi sitter med mye erfaring og kunnskap om disse temaene!

Ellers jobber styret trutt og jevnt med å få på plass brikkene til årets seminar . Kan ikke si vi får så mange innspill fra dere, men vi tar med oss de vi fikk i høst.

Merk av allerede nå på kalenderen 26.-28.10 , og stedet blir i år Voksenåsen!

Ingunn E. Kleivan

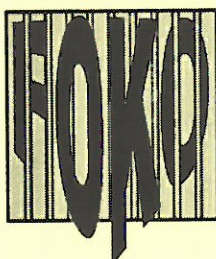

Innhold foko-nytt 1/2000

Lederens hjørne.....	2
Organisasjonsside.....	3
Kurs i teikning og maling	
Lærer Thor Norheim.....	4
Tegning og maling	
Trudi (innsatt).....	5
Tanker omkring undervisningstilbud og brukergrupper i Bergen landsfengsel	
Und.insp. Alfild T. Heldal.....	6
Tre fengselsskoler og en oppfølgingsklasse med egne dataprojekter	
Vigdis Fosheim.....	9
Stifinner'n ved Leif Otnæs.....	10
The Journal of Correctional Education.....	11
Det interaktive fengsel - et fengsel for det nye årtusen	
Sjefspesikolog Leif Waage.....	12
Boktips.....	16
Brev til Trond Giske.....	17
Kan vi bli flere? Jon Erik Rønning.....	18
Rekommendasjon nr R (89) 12.....	20

Styret i FOKO 1999/2000

Leder Ingunn E. Kleivan	Rud vgs, avd. Ila landsfengsel
Nestleder Kay H Sudland	Berg kretsfengsel
Sekretær Torfinn Langelid	Statens Utdanningskontor i Hordaland
Kasserer Jon Erik Rønning	Jessheim vgs, avd. Ullersmo landsfengsel
Inform.ansvarlig Leif Lyngstad	Klosterskogen vgs, avd. Skien kretsfengsel
Vararepresentanter:	
1. Randi Binz	Grønland Voksenoppl.senter
2. Anne Marit Thorsrud	KIF - Oslo sentrum

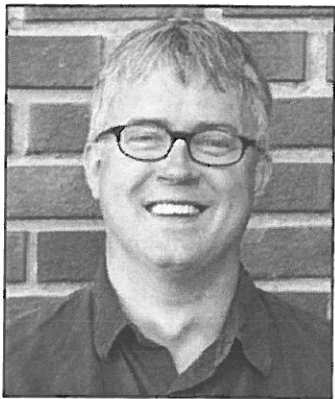
Foko-nytt (8) 1/2000
Utgiver:

**Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen**
Norsk underavdeling av EPEA

Ansvarlig:

Leif Lyngstad

KVS/Skien kretsfengsel,
Boks 2720 Kjorbekk, 3702 Skien
E-mail: klostfeng@online.no
Telefon: 35 90 05 25, telefax: 35 90 05 28

Her kommer nytt nummer av meldingsbladet vårt. For første gang profesjonelt trykt! Som dere ser av innholdet er våre venner i Bergen sterkt representert. All ære til dem for det! Men jeg roper så høyt jeg kan: Send oss reaksjoner, innspill, utbrudd, presentasjoner av forsøk, hjertesukk og kommentarer. Skriv selv – og gi utfordringer til innsatte og kolleger om å skrive! Dere har frist til 1.sept. på å sende meg stoff til neste nr. av FOKO-nytt. Stå på!

FOKOs årlige seminar

Som dere ser har styret jobbet fram utkast tilprogram for høstens seminar. Vi har prøvd å dekke temaer dere har foreslått i tidligere kursevalueringer. Men vi tar gjerne i mot innspill om tidsbruk, tema osv. Vi bør ha reaksjoner fra dere innen neste styremøte 13.juni.

Det årvisse Sørmarka-seminaret er flyttet til Voksenåsen hotell. Dette er et flott kurssted, men vi prøver likevel å gjenopprette Sørmarka-tradisjonen neste år ved å bestille i tide.

Brev til Giske

Styret har sendt brev til utdanningsministeren der vi advarer mot nye kutt i undervisningstilbudet til innsatte og løslatte (s.17). Nye avtaler om det såkalte fengselstillegget gir relativt kraftig kutt i antall underviste timer dersom ikke regjeringen er villig til å etterbevilge ca. 4 mill.i forbindelse med budsjettrevisjonen. Styret i FOKO prioriterer å jobbe med dette, og vi vil gi innspill i forbindelse med neste års statsbudsjett dersom ikke Giske tar tak i dette nå.

Stipend 2000

Stipendutvalget i FOKO har foreløpig tildelt ett stipend for innværende år. Sosialkonsulent Karl Gunnar Halle i Skien kretsfengsel har fått kr. 7500 i stipend i forbindelse med studiereise til USA. Her skal han besøke flere anstalter og se på sonings- og program-/opplæringstilbud til kvinnelige innsatte.

Leif L.

UTKAST TIL PROGRAM FOKO-SEMINARET 2000

VOKSENÅSEN HOTELL, HOLMENKOLLEN, OSLO

26. – 28. OKTOBER 2000

TORS DAG 26.10:

Kl 1500 – 1510	Åpning v/Ingunn E. Kleivan
Kl 1510 – 1530	Opplæring innenfor kriminalomsorgen v/Sigvald Oppebøen Hansen, Stortinget
Kl 1540 – 1610	Evaluering av fengselsundervisninga. Bakgrunn for arbeidet v/Torfinn Langelid, Statens utdanningskontor i Hordaland
Kl 1610 – 1640	Kaffe/te. Registrering
Kl 1640 - 1800	Presentasjon av prosjektplaner v/Einar M. Skaalvik Pedagogisk Institutt, NTNU
Kl 1830	"Vorspiel" i grupper
Kl 1930	Middag

FREDAG 27.10

Kl 0800 – 0900	Frokost
Kl 0900 – 1100	Kompetanseoppbygging i fengsel gjennom samarbeid mellom arbeidsdrift og skole. Korte innledninger v/Erling Eri, Berg kretsfengsel v/Bjørn Andersen, Jessheim vgs, avd. Ullersmo landsfengsel
Kl 1100 – 1130	Parallele sesjoner med konkrete eksempler på samarbeid mellom skole og arbeidsdrift fra Åsane vgs/Bergen landsfengsel
Kl 1130 – 1215	Rud vgs/Ila landsfengsel Kaffe/te
KL 1230 – 1300	Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i opplæringa og sikkerhetsmessige forhold v/repr. fra Justisdepartementet
Kl 1300 – 1430	IKT – nye læringsarenaer for elever i fengsel/oppfølgingsklasser. Sosialisering og ny kompetanse v/Andreas Lund, Universitetet i Oslo
Kl 1430 – 1600	Lunsj
Kl 1600 – 1630	Andreas Lund fortsetter
Kl 1630 – 1800/1830	Kaffe/te
Kl 1930	Årsmøte i FOKO Festmiddag

LØRDAG 28.10

KL 0800 – 0900	Frokost
Kl 0900 – 1300	Holdninger og verdier i kriminalomsorgen v/Guttorm Fløistad, Universitetet i Oslo
Kl 1030 – 1100	Kaffe/te. Utsjekking
Kl 1300 – 1330	Evaluering. Oppsummering
Kl 1330 – 1430	Lunsj. Avreise.

KURS I TEIKNING OG MALING

Åsane Vg. skole avd. Bergen landsfengsel

Av lærar Thor Norheim

E-postadresse: Thor-no@online.no

HISTORIKK:

Åsane vidaregåande skole har i ein del år hatt tilbod med grunnkurs i Form og farge i Bergen landsfengsel. Dette var eit godt tilbod, men for mange elevar vart dette for krevjande både når det gjaldt tid og fag. Ikkje alle har like lett for dei teoretiske faga, mange har språkproblem sidan dei kjem frå andre land og andre har gjerne kort tid att av dommen. Dette førte til at ein fekk få elevane.

Det vart bestemt at ein skulle gå over til kortare kurs å 6 veker der vi berre skulle ha den praktiske delen med teikning og maling.

Etter denne modellen har vi frå og med skuleåret 98/99 og til no hatt 34 elevane innom kurstillbodet. Nokre av dei har vore med i lengre periodar, og to av elevane går no vidare på kunstskeule ute. I inneverande kursperiode har vi 10 elevane fordelt på fleire grupper.

ORGANISERING:

Kursa er oppdelt i periodar på 6 veker, men vi tek heile tida opp nye elevane dersom der er plass. Timetalet varierer frå 2 til 12 pr. veke, alt etter korleis timane passar inn med andre aktivitetar i fengselet, i driften eller med andre skuletilbod.

Elevane som ynskjer det, kan halda fram vidare på neste kurs, og dei får eit kursbevis med samla timetal når dei sluttar.

Storleiken på kvar gruppe er maksimum 5 elevane på grunn av liten plass.

MÅL:

Lære seg ulike teknikkar i teikning med blyant og kol. Lære å sjå, lys skugge og blande fargar med fargekrit og maling. Etter kvart går ein over til oljemaling av enkle motiv til meir krevjande ting. Det

er viktig at ein lukkast, så ein må ikkje leggja lista for høgt, spesielt den første tida. Eit vellukka resultat aukar interessa for faget og det aukar sjølvkjensla. Eit delmål er at ein vert kjend med dei mest sentrale kunstnarane i kunsthistoria. Eit meir pretensiøst mål er at denne aktiviteten generelt aukar livskvaliteten. Ein lærer å bruke sansane meir ute i naturen, og ein ser meir fargar etter at ein har prøvd å mala. Himmelen med sine mange skyformasjoner blir lagt meir merke til osv. Ikkje minst er det viktig å kunne nyte det andre har gjort innan bildande kunst.

OPPLEGG:

Ein har ingen krav til forkunnskapar hos elevane. Mange har ikkje teikna før medan andre har prøva litt. Felles for alle er at dei har lyst til lære meir. Både nye og gamle elevane er i lag på same gruppene. Vi har også blanda grupper med både kvinner og menn. Det er viktig at alle har respekt for kvarandre for først når ein kjenner seg trygg, får ein optimalt ut av timane.

Med så mange ulike nivå, må ein heile tida tilpassa undervisninga individuelt. Etter at elevane har gått gjennom eit fast opplegg med oppgåver, prøver kvar å finne sin spesielle stil. Somme likar best naturalistiske bilder, medan andre slår seg «meir laus» med andre stilartar. Vi brukar ein vannbasert oljemaling, "Artisan" eller "Munch". Den er fin å male med, og vi brukar grønsåpe til reingjering av utstyret. Vi unngår dermed lukt og løysemiddelskader. Skulen betalar det meste av materiellet, papir, utstyr og små maleplater. Elevane som vil male større ting på lerret, må betale det sjølv.

PRESENTASJON:

Vi har heile tida utstillingar av det som vert laga. Oppslagstavlene inne på malerommet vert brukt til kol, blyant og fargekritarbeid. Ute i inngangspartiet på avdeling C har vi utstilling av maleria, gjerne med fine rammer. Dessutan har vi utstilling på biblioteket i fengselet. Vi har også laga ein slides-serie som vi

har brukt på ein skuleavslutning og til presentasjon av tilbodet. Underteikna hadde gleden av å vera med på ein tur til Irland i 1999 der vi såg på liknande tilbod der. Dette var svært inspirerende, og vi fekk også visa vårt opplegg der.

Slides er også godt eigna til å ta vare på bilder som etter ei tid går ut til familie og venner av elevane.

Presentasjonen verkar svært positivt på elevane, dei vert inspirerte av kvarandre, og positive kommentarar frå andre innsette og frå tilsette gjer også godt i ein elles grå kvardag.

Maleriutstillinga verkar også positivt på nyrekrutteringa av elevane. Svært mange innsette kjem etter ei tid og seier at dei kan ikkje teikne, men dei har alltid hatt lyst til å lære det. Mange har talent som dei kanskje ikkje har vore klar over sjølve.

Dei fleste elevane synes det gjer godt å kunne gi bilda til sine næraste ute. Tilbakemeldingar viser også at bilda vert sett pris på.

SAMARBEIDSPARTNARAR:

Positiv respons frå leinga i fengselet, Åsane vg. skule og på avdeling C har gjort det lett å arbeide med tilbodet. Det har av og til vore konkurranse om elevane mellom skulen og driften, men stort sett har vi funne ei løysing. Ein treng ikkje bli dårlegare kokk eller snekkar dersom ein i tillegg kan teikne og male! Ofte kan kombinasjon drift/skule gjere dagen mindre monoton og kjedeleg, noko som begge parter har nytte av.

Marit 99

Biblioteket i Bergen landsfengsel er eit kapittel for seg. Tove har gjort ein fantastisk jobb med å skaffe oss all den litteratur vi måtte ynskje. Vi har til ei kvar tid eit stort utval med kunstbøker som er til stor inspirasjon. Ho har dessutan gitt oss ei stor samling med kunstkalendarar. Mange elevar er blitt godt kjend i kunsthistoria ved å bla i desse bøkene og å male etter bilda.

Fritidsleiaren har også vore ein god samarbeidspartnar. Nokre elevar bruker også fritida si til å teikne og male, og då har dei fått kjøpe privat utstyr og materiell. Rammer til bilda får dei også kjøpe gjennom han.

Det er etter mi meining viktig at ein har tilbod der elevane får utvikle dei kreative sidene på ein positiv måte. Ikkje alle går til eit spennande arbeid, og då er det viktig å ha ein meningsfull hobby. For ein del innsette med rusproblem kan dette vera eit alternativ til rusen, ein får av og til eit «kick» når ein lukkast med eit bilde.

Dette er også eit felt der ein aldri blir utlært for her kan ein utvikle seg vidare heile livet. Dersom skulen er med og startar denne prosessen, oppnår ein gjerne resultat som ikkje kan målast i karakterar og kompetansegivande utdanning.

Thor Norheim

Tegning og maling

Jeg er en kvinne på 45 år og har vært innsatt ved Bergen landsfengsel i 4 år. Jeg har benyttet meg av Åsane videregående skole som har et flott tilbud der. De har både teoretiske fag og de senere år også tegning form og farge.

Selv har jeg gått grunnkurs kokk og senere tegning form og farge. Det falt jeg for, det gjorde noe med meg og for meg. Den gang jeg gikk på skole og tegning var et obligatorisk fag, fikk jeg ikke særlig positive tilbakemeldinger, så gledet ved å tegne og å bruke farger forsvant. Så prøvde jeg et kurs i landsfengselet i regi av Åsane videregående. Jeg oppdaget at det gikk an å få til noe kreativt, og ett kurs førte til flere. Kursene virket som terapi i en noen ganger tung soningstid, og jeg gledet meg til de dagene i uken. Det fikk meg til å glemme tid og sted, jeg fikk en hobby som jeg kunne fortsette med utenfor fengselet.

Det er ofte en ikke kan konsentrere seg om teoretiske fag, det ligger kanskje ikke for alle, og en kan lett føle seg mislykket. Men gledet ved å tegne og male, den kan alle glede seg over. I alle fall gjorde jeg det. I løpet av alle kursene ble jeg kjent

med mange innsatte som hadde stort utbytte av det. Jeg opplevde også hyperaktive sitte i ro i timer, så oppslukt var de. Læreren oppmuntret oss, og han hengte opp alle sine bilder, noe som førte til at alle var stolte over å ha fått til noe.

Kursene ble veldig populære for alle følte de fikk til noe. Kreative fag som tegning form og farge er et viktig tilbud for oss innsatte siden hverdagen ofte er tung for mange. Med et slikt tilbud kan vi slappe av, glemme tid og sted og bruke det som terapi. Det passer også for alle, spesielt for de som ikke er så skoleflinke og har litt adferdsvansker. Ikke minst er det viktig når man oppdager sider ved seg selv man ikke ante man hadde, noe positivt en kan ta med seg etter løslatelsen. Selv har jeg funnet en hobby som gir meg mye glede, og jeg er kommet inn på kunstscole utenfor murene.

Jeg håper virkelig dette tilbudet fortsetter i Bergen landsfengsel og at alle fengsler i Norge kan tilby lignende kurs. Dette er et flott tilbud som gjør noe positivt for oss innsatte.

Trudi.

Tanker omkring undervisningstilbud og brukergrupper i Bergen landsfengsel.

Av Alfhild T. Heldal,
undervisningsinspektør

Innsattegruppen i Bergen landsfengsel er svært sammensatt. Vi har en stor gruppe varetektsinnsatte hovedsakelig på vår nye avdeling A-øst, ferdigstilt vår 1999. Hovedtyngden av innsatte er imidlertid innsatte med lange dommer.

For å imøtekomme ulike behov og svært ulike ståsted har skoleavdelingen bygd opp et sammensatt undervisningstilbud fra 6-ukers kurs til kvalifiserende årskurs.

Årskursene våre er kjernen i skoleavdelingens aktivitet. Vi har svært god kontakt med videregående skoler i vårt nærmiljø. Ca. 80 innsatte har fra 1994 startet sin utdanning i vår lukkede anstalt, søkt seg så ut på åpen avdeling, og fullført utdanningen sin i det ordinære skoleverket, eventuelt høyere utdanningsinstitusjoner. Vi har etter hvert bygd opp tilfredsstillende rutiner for denne delen av vår virksomhet.

Få av disse 80 har kommet tilbake til lukket anstalt. Men dette var ikke temaet denne gangen. Ei heller er årskursene våre denne gangen FOKO-NYTT-tema. Innholdet i årskursene er velkjent, vi retter oss etter gjeldende læreplaner, og de fleste av oss vet hva denne undervisningen dreier seg om.

Vi får denne gangen konsentrere oss om 6-ukers kursene våre, og komme med noen tanker omkring unge drapsdømte.

6-ukers kursene har ulikt innhold, EDB undervisning på ulike nivå, Dak og svei-sekurs, teoriundervisning på basisnivå, flerfagskurs, musikkundervisning og kurs innen formgivningsfag. Innsatte som benytter seg av kurstilbudene, er fortrinnsvis også aktivisert i driften og eller programvirksomhet for å få et tilbud lagt over hele arbeidsdagen (fra kl. 08.00 til kl. 15.00).

En slik kombinasjon av undervisnings- / arbeidstilbud og/eller programvirksomhet krever et tett samarbeid mellom skolens administrasjon, arbeidsdriften i fengslet og betjentgruppen med ansvar for programvirksomhet. Hver elev må ha sin individuelle timeplan, og skoleavdelingen, arbeidsdriften og programansvarlige må ha en diskusjon rundt den enkelte innsatte, og med den innsatte, om hvilket opplæringstilbud som tjener den innsatte best, på kort og lang sikt. I «Rapport om ressursbruken i fengselsundervisningen». En arbeidsgruppes vurderinger og forslag. Justisdepartementet/Kriminalomsorgsavdelingen juni 1998 finner vi følgende synspunkter om kursvirksomhet i norske fengsler.

«Korte kurs» kan være gode motivasjons- og innføringskurs som leder mot annen form for opplæring. Kursene bør gis i form av «pakkeløsninger». Med «pakkeløsning» mener arbeidsgruppen et strukturert minimumstilbud av opplæring som kan være innfallsporten til et kvalifiserende utdanningsløp senere.

Målgruppen er varetektsinnsatte og innsatte med «korte dommer».

«Målet for opplæringen er å øke selvinn-sikten og selvtiliten hos elevene og moti-vere dem til å kvalifisere seg mot et yrke eller fortsette utdanningen. Innholdet kan følgelig variere fra vektlegging på arbeidstrening til å motivere den innsatte til å videreføre skolegangen» (s. 59)

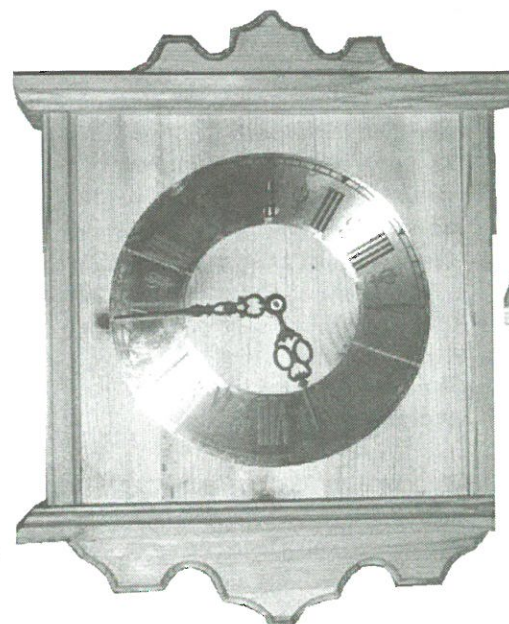
Vi finner de samme tankene i St. prp nr. 1 1999- 2000 kap. 0231 post 61 «Tilskudd til opplæring innen kriminal-omsorgen»

«Formålet med tilskuddsordningen er å gi undervisning på grunnskolenivå til innsatte/ løslatte som ikke har fullført grunnskolen, og videregående opplæring til dem som ønsker det. På grunn av at mange har kort soningstid, eller sitter i varetekt, er ofte formal-kompetansegi-vende kurs i henhold til læreplaner ikke et reelt tilbud. For å motivere flest mulig til å ta opplæring, og for at slike fange-grupper skal ha et reelt opplæringstilbud, er det også et mål å gi kurs som ikke er formelt kompetansegi-vende».

Som nevnt innledningsvis, årskursene er kjernen i vår aktivitet. Undervisning på videregående skoles nivå i henhold til læreplaner er vi utdannet til, vi mestrer det i den grad det er mulig for den enkelte lærer. Men, videregående skole er blitt en skole for alle fra 1994.

Fengselsundervisningen rommer for mange unge som ikke har mestret sin skolegang, og et sentralt spørsmål for oss blir: hvordan møter vi denne gruppen innsatte? Underviser vi på samme måte og i de samme fagene som de så mange ganger før har lidd nederlag i? Hvordan møter vi unge med en negative skole-erfaringer?

Undervisningstilbudene i norske fengsler har vært svært tradisjonelle, også i Bergen landsfengsel. Vi har, imidlertid, i de senere årene forsøkt å utvikle alterna-tive undervisningstilbud, nemlig kurstilbud som et supplement til årskursene og vektlagt praktisk/ estetiske fag.

Vi startet undervisningstilbud innen Form og farge grunnkurs i 1995. Opplegg og innhold blir omtalt i dette FOKO-NYTT bladet.

Vi har et undervisningstilbud i rekken av kurstilbudene våre som vi ønsker å om- tale noe nærmere, Pedagogisk verksted, senere omdøpt til Flerfagskurs.

Målgruppen til dette kurset er unge, med en negativ skoleerfaring, som må moti- veres sterkt til å starte en opplæring på nytt. Vi skjønnte etter hvert at betegnelsen «Pedagogisk verksted» ikke var helt hel- dig. Pedagogisk verksted gav assosiasjo- ner til spesialpedagoger, og spesialpeda- goger hadde mange i denne målgruppen fått nok av, derfor ble kurset omdøpt til Flerfagskurs.

Hovedinnholdet i dette kurset er praktisk arbeidstrening, dvs. trearbeid som det å lage klokker, CD- hyller, keramikkar- beid, forme smykker av sølv og tinn, med andre ord: det å produsere noe at- traktivt. Kurset har 27 uketimer, praktisk arbeidstrening utgjør 11 timer pr. uke, husstell 4 timer. Teoriundervisningen, henholdsvis norsk, matematikk, EDB, flerfag(dvs. engelsk, historie, religion alt etter interesser), helselære er mest mulig knyttet opp mot den praktiske arbeidstreningen.

Vi påpekte for litt siden at kurset fordret tett lærersamarbeid. La oss gå praktisk til verks for å få et inntrykk av hvordan lærerne samarbeider. Lager elevene en CD hylle, tar for eks. matematikklæreren opp følgende problemstilling: En CD er 0,8 cm. tykk. Hvor bred må hylla være for å få plass til 100 CD-er når en har 7 hyller? (Gå i gang!)

I norskundervisningen innhenter man priser på materialer, lager faktura ved levering av produkt. Lærerne har ukentlig samarbeidstid, en uketime er avsatt til samtale mellom en samlet elevgruppe og lærerne.

Kurset er lagt over seks uker, tilsvarende våre andre kurs, og vi har en evaluering avslutningsvis. En tilbakemelding fra en elev kan godt stå som en generell tilbakemelding:

Det som har vært bra: Jeg synes det meste har vært bra, og humøret til lærer- ne har vært topp.

Et som har vært mindre bra: Vi må skrive for mye norsk (to uketimer!)

Forslag til endring: «Mer action», jeg ønsker flere timer i praktiske fag. Ellers får bildemateriale tale for seg.

Vi organiserer Flerfagskurs trinn to der- som vi er i den situasjonen at en større gruppe innsatte har gjennomført trinn en, og vi ser behovet for et trinn to kurs. Trinn to kurset skal være en videreføring av trinn en og fungere som en motiva- sjonsfaktor for elever på første trinn. Elevene har noe å strekke seg etter!

Fengselsundervisningen har en stor kompetanse på hvordan elever med en negativ skoleerfaring kan motiveres til videre skolegang. Vi bør bli flinkere til å markedsføre den kunnskapen.

Gruppen unge drapsdømte

Vi har i vår hverdag møtt mange unge drapsdømte. For et par år siden listet vi opp hjem-og skolebakgrunn for den gruppen av unge drapsdømte som da so- net i Bergen landsfengsel. Her er noen korte glimt:

AA: Sluttet i 8. klasse på grunnskolen, rusmisbruker

BB: Bodde på ungdomshjem i 7.-8. klasse- fosterhjems plassert og

skolebytte i 9. klasse. Fullførte grunnskolen med svært dårlige karakterer.

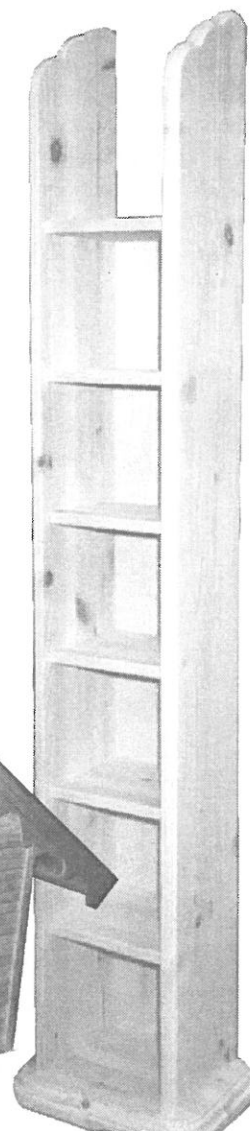
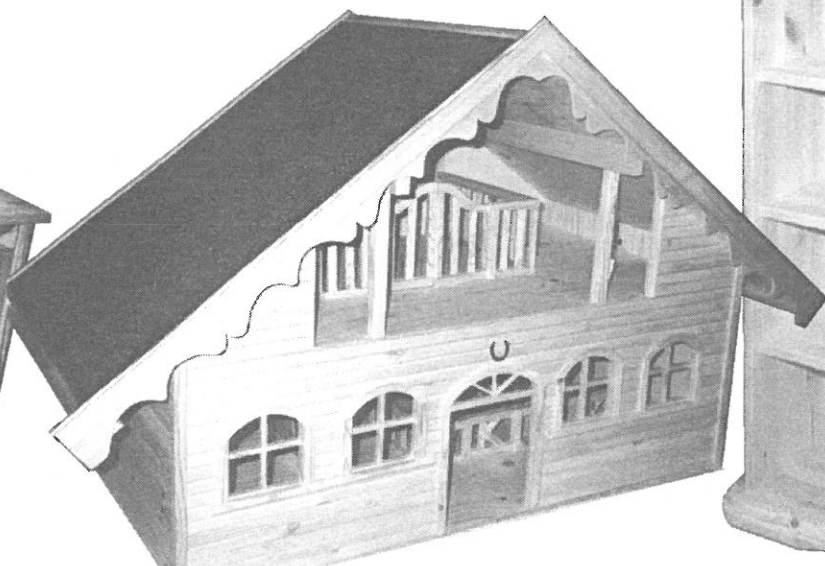
CC: Plassert i ungdomshjem i 6. klasse Fosterhjems plassert i 8-9. klasse.

DD: Sluttet grunnskolen etter 7. klasse. Har senere fullført grunnskolen. Lese- og skrivevansker av sekun- dær art på grunn av oppvekstvilkår.

EE: Har fullført 9. Klasse, gikk 2 årig grunnkurs AF/HK fram til jul andre året.

FF: Fullført ungdomsskolen med dår- lige resultater- begynte på grunn kurs ur- og finmekaniker, men sluttet etter 7. mnd. Test-resultat PPT: Understimulert på grunn av oppvekstmiljø.

GG: Fullførte 9-årig skole. Gikk på 2 årig grunnkurs AF/EDB frem til febr./mars andre året. Dårlig ordenskarakter, noe fravær.

HH: Har ingen opplysning om grunnskolen. Store dysleksiproblemer, store matematikkvansker. Testet av PPT etter fengsling: fungerer betydelig lavere i lesing og skriving enn hans evnenivå skulle tilsier - har omfattende matematikkvansker.

II: Rus- og pillemisbruker fra 10-årsalderen. Fullførte ikke 9 årig skole.

Vi har i de siste dager oppjustert oversikten over unge drapdømte når det gjelder hjem og utdanning før fengsling, og vi finner de samme trekkene som er listet opp ovenfor.

Av trekk som går igjen, kan nevnes:

- store konsentrasjonsproblemer
- flere har ikke fullført ungdomsskolen
- faglige problemer allerede på barnetrinnet, problemer som forsterket seg på ungdomstrinnet.
- ofte tatt ut av ordinær undervisning på barnetrinnet for å få spesialundervisning. Tiltaket ofte ikke faglig begrunnet.
- elendige fagkarakterer på vitnemålet for dem som har fullført
- mange har ikke-diagnostiserte lese- og skrivevansker, en større andel enn det som er vanlig i befolkningen ellers.
- spesialundervisningen har, når den har vært gitt, oftest vært rettet mot behand-

ling av symptomer, ikke mot årsakene til elevenes avvikende atferd.

- stort fravær som er registrert, men som ikke er fulgt opp gjennom tiltak.
- ofte skifte av bopel med hyppige skolebytte
- dårlig karakterer i orden og oppførsel

Vi som har en viss fartstid i fengselsundervisningen, er kjent med disse historiene. En av disse unge, som hadde erfaring med at både hjem og skole hadde sviktet, uttrykte seg omtrent på følgende vis om sin oppvekst.

« Det var vondt å være annerledes, nederlagsfølelse, lavt selvbilde, ingen faste grenser, ulike personer å forholde seg til med ulikt verdssystem, tok ikke skolen på alvor, følte seg styrt, vanskeligheter med å ta personlige valg, lot andre avgjøre, ingen kontakt med PPT. »

Vedkommende ble testet av PPT under soning. Konklusjonen var at den innsatte hadde store lese- og skrivevansker.

Innsatte rettet mot 6 ukers kursene våre, og i særlig grad flerfagskurset, har rus som et hovedproblem, og denne gruppen utgjør gjengangerne i fengselssystemet. De har vanskeligheter med å fullføre det påbegynte. Unge drapdømte som vi har hatt kontakt med, har målbevissthet som et fellestrekk, og omtrent samtlige er i en utdanningssituasjon eller har gjennomført en utdanning under soning.

Det er en stor utfordring vi står overfor i fengselsundervisningen. Vi skal ofte lappe på en sosialisering- og opplæringsdel som tidligere har sviktet, og vår første utfordring er å få den innsatte i tale og få vedkommende til å ta tak i fremtiden.

Vi har læreplaner å forholde oss til, også en generell læreplan som vi er forpliktet til å ta på alvor. Den generelle delen av læreplanen avsluttes på følgende vis:

« Sluttmålet på opplæringen er å anspore den enkelte til å realisere seg selv på måter som kommer fellesskapet til gode - å fostre til menneskelighet for et samfunn i utvikling. » (s. 40)

Jeg ønsker ikke å kommentere sluttmålet for opplæringen vår på annen måte enn si at vi har mange veier og langt å gå.

Jeg vil avslutningsvis sitere noen ord av Finn Carling fra boka « Skapt i vårt bilde ». « Vi er stadig opptatt av å skape mennesker i vårt bilde, fordi det er så skjønt å være som oss, men nå synes jeg at vi skal slutte med det, for Gud prøvde jo i sin tid å skape mennesket i sitt bilde, og han lyktes dårlig. Når han ikke klarte det bedre, synes jeg at vi skulle tenke oss litt om i vår egen streven for å gjøre det samme. Vi godtar egentlig ikke folk slik som de er, og dersom man ikke gjør det, dersom man ikke kan gå forutsetningsløst inn i et forhold til et annet menneske, får man heller ikke noe ut av det ».

Bergen, april 2000

Alfhild T. Heldal

Tre skoleavdelinger i anstalt og en oppfølgingsklasse med egne dataprosjekter

Av Vigdis Fosheim

Skoleavdelingene på Bastøy landsfengsel, Bredtveit fengsel, Fredrikstad kretsfengsel og oppfølgingsklassen ved Klosterskogen videregående skole i Skien (Sluseprosjektet) har alle fått tilført prosjektmidler for å gjennomføre treårige dataprojekt.

I den anledning var representanter fra Kuf, Justisdepartementet, fengslene og skolene samlet til et to dagers seminar på Voksenkollen i slutten av mars. I tillegg til å fungere som et felles avspark for prosjektene, ga seminaret en innføring i de ulike institusjonenes planer og mål.

Torfinn Langelid fra Statens Utdanningskontor i Hordaland åpnet seminaret med å gjøre rede for bakgrunnen for denne satsingen. Videre ble de ulike institusjoners behov for tryggingstiltak i forbindelse med bruk av Internett klargjort, og også hvilke muligheter dette hjelpemiddelet kan innebære, f.eks. når det gjelder opplæringstilbudet til fremmedspråklige innsatte.

De fire prosjektene har ulikt innhold og ulike mål, men felles veileder (Andreas Lund, ILS, UiO) og alle prosjekter skal evalueres av Leikny Øgrim (HiO). Disse to vil utgjøre prosjektenes

felles "støtteapparat" i disse tre åra.

Siden alle prosjektene i øyeblikket tar sine første vaklende skritt, var seminaret svært nyttig og avklarende. Behovet for å bevare en viss edruelighet i de mål som settes for prosjektene er opplagt, samtidig som teknologien åpner for spennende nytenking.

Det vil bli flere seminarer med påfølgende referater i FOKO-nytt, men for de som allerede nå er nysgjerrige på mer konkret informasjon, anbefales

Odd Larsen - KUF, Vigdis Endal - Justis, Leikny Øgrim - Høyskolen i Oslo, Andreas Lund - Institutt for lærerutdanning (UiO) og Torfinn Langelid - Statens Utdanningskontor i Hordaland.

Adressen er

<http://home.sol.no/~skienr/flfs/>

STIFINNER'N

Av Leif Otnæs
Inspektør avd. C, Oslo kretsfengsel

Stifinner'n ble i 1992 etablert som et samarbeidsprosjekt mellom Oslo kretsfengsel og Tyrilistiftelsen. Etter 3 år ble prosjektet gitt permanent status, og etter diverse flyttinger og omorganiseringer, drives Stifinner'n i dag fra avdeling C (gamle fengsels-sykehuset). Huset er fullstendig restaurert innvendig, det meste av arbeidet er utført av ansatte og Stifinnerne i fellesskap. Kapasiteten av innsatte har økt til 20 deltakere. Stifinner'n har 21 ansatte; 14 fengselsbetjenter, 5 Tyriliansatte, inspektør og 1. betjent

Stifinner'n er opprettet for at innsatte med rusproblemer skal kunne sone i et rusfritt miljø for overføring til annen institusjon for å fortsette rehabiliteringen sin. Vi sier derfor at oppholdet på Stifinner'n er en start på en

videre behandling. Det overordnede målet er å bidra til at den enkelte på sikt kan utvikle sine evner og muligheter til å:

- Mestre et liv innenfor de nonner og krav som samfunnet stiller.
- Lære å ta ansvar for egne valg.
- Våge å utvikle forhold til andre mennesker
- Lære å møte motgang og skuffelser uten å flykte inn i misbruk
- Kunne klare arbeidslivet
- Ha en meningsfylt fritid

Under oppholdet hos oss legger vi vekt på at de innsatte gis mulighet for en positiv personlig vekst og utvikling. Metoden og «verktøyet» som tas i bruk, er forankret i Tyrilis ideologi, verdivalg og menneskesyn.

Dette innebærer bl.a at arbeidet tar utgangspunkt i ulike arenaer hvor de «ideelle verdiene» kan demonstreres i praksis. Opplegget må hele tiden, og i alle ledd, ha en praksis og et innhold som viser hvordan et slikt sett av verdier gir grunnlag for handlinger i dagliglivet. De viktigste grunnverdiene i Stifinnern er:

- ÆRLIGHET
- ANSVAR FOR EGEN UTVIKLING
- KAMERATSTØTTE
- EMPATI
- MORALSK STANDARD
- HJELP TIL SELV-HJELP
- HER OG NÅ
- TILLIT
- TRO OG HÅP
- RESPEKT

Hverdagen i Stifinner'n starter med frokost og morgensamling. Fire dager i uka undervises det i Ny START, en dag i uka er det samtalegruppe. Innimellom har vi temabelagte dager som i Tyrili-terminologi kalles

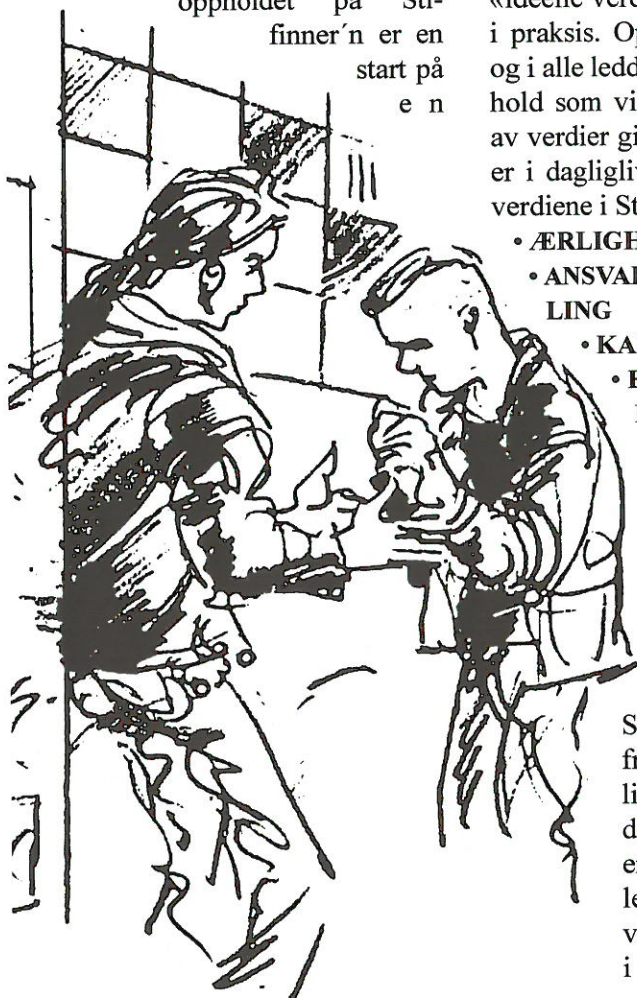
«Menneskekunnskap». Hver fredag avsluttes med et husmøte. Ellers går dagen med til arbeid og plikter på avdelingen, og ca 4 ganger i uka har vi felles aktiviteter utenfor murene. I tillegg gjennomføres det en del helge- og overnattingsturer til ulike steder.

Til sammen varer oppholdet på Stifinner'n i ca 8 måneder fordelt på to faser. Første fase er lagt til fengslet, og består hovedsakelig av tilpasning, struktur, bevisstgjøring omkring rus- og kriminalitetsproblemet. Hovedfokus her er å skape samhold og fellesskap i gruppen, slik at den kan fungere som en sentral arena for vekst og utvikling under hele oppholdet. I fase to er det lagt opp til frigang på Tyriliseret slik at det blir en gradvis overgang til «friheten» utenfor murene.

På Tyriliseret får Stifinnerne arbeidstrening på de ulike arbeidsplassene som er der. Nytt av året er at det også gis ulike skoletilbud for dem som ønsker dette. I denne fasen konsentrerer vi oss i større grad om den enkeltes behov og planer fremover. Dette innebærer økt kontakt med livet utenfor bl.a gjennom permisjoner, økt ansvar og rettigheter, samt individuelle rehabiliteringsplaner.

Vi har også en tredje fase hvor den enkelte overføres til videre behandling på §12. Her er Tyrilistiftelsen de som tar imot flertallet av Stifinnerne. Men vi har også et utstrakt samarbeid med andre institusjoner og tiltak som vi benytter oss av (Veslelia, Sandaker hybelhus, Sørlihaugen osv.). Den enkeltes hjemkommune (sosialkontor) og fylke er også en sentral samarbeidspartner i denne prosessen, både økonomisk og praktisk.

Hvem er så den typiske Stifinner? Først og fremst må han være rus-

misbruker som soner dom i norsk fengsel, i tillegg må han være motivert for videre behandling. Han må ha minimum 6-8 mnd. og maksimum 2 år igjen før prøveløslatelse. Han er mellom 19 og 50 år. I og med at det er innenfor rus- og tradisjonell kriminalitet vi har kompetanse, er sedelighetsdømte ikke i målgruppa vår.

Langt på vei har de fleste Stifinnerne en relativt lang og tung rus- og kriminalitetskarriere bak seg. Mange har vært gjennom et eller flere behandlingsopplegg tidligere

Det er viktig at vi som jobber i på Stifinner'n har forankret vår virksomhet i en felles ideologi. Dette innebærer at vi tror at «alle mennesker bærer i seg muligheten til forandring». Uansett opphav, historie og aktuell situasjon tror vi at alle har mulighet til å gjøre noe annet og positivt ut av livet sitt.

I praksis betyr dette at vi jobber tett med stifinnerne. Hver enkelt stifinner får tildelt et team og en kontaktperson som han må forholde seg til under oppholdet her. Dette er med på å skape gode relasjoner mellom ansatte og stifinnerne.

For at den innsatte skal kunne nå målsettingen om en rusfri tilværelse, må Stifinner'n virke som en «skole», og ansatte må derfor kunne gå foran som et eksempel i forhold til Stifinner'ns grunnverdier.

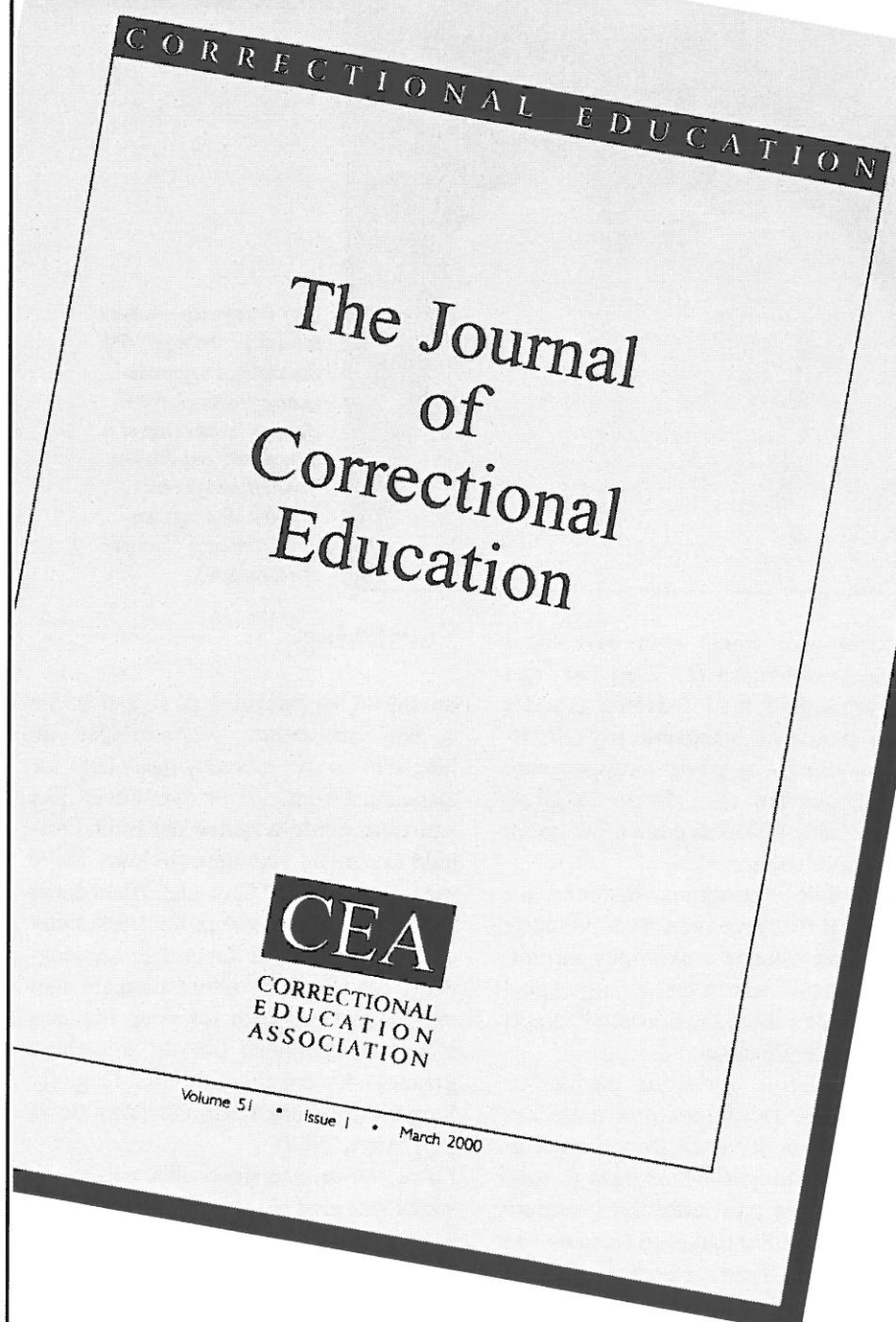
Stifinner'n tar imot søkere fra hele landet og søknadene sendes tjenestevei.

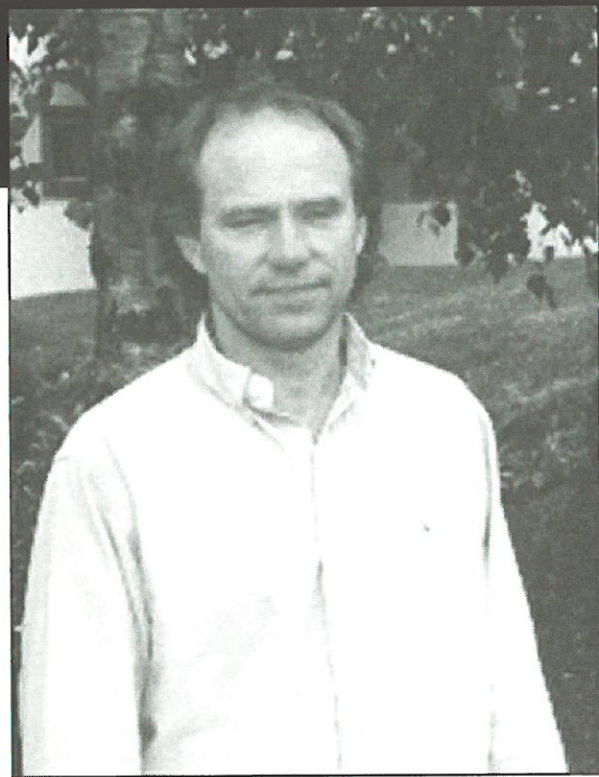
Stifinner'n

Tyrili/Oslo krets fengsel
Telefon 22 19 92 00 linje 601
Telefaks 22 68 03 93

Faksimile av The Journal of Correctional Education
Volume 51 • Issue 1 • March 2000

The Journal of Correctional Education is published quarterly for the Correctional Education Association, Inc., Subscription rates for the Journal of Correctional Education are: Subscription, \$50/year; Individual, \$50/year; Library/ Institutions, \$85/year; Clerical/Support Staff, \$20/year; Corporate, \$275/year; Lifetime, \$1,000; \$5/single issue. Send change of address notice and recent mailing label to CEA, 4380 Forbes Boulevard, Lanham, MD 20706, 60 days prior to actual change of address. CEA will not replace undelivered copies resulting from address change. Printed in the USA. Copyright 2000 by the Correctional Education Association.

Det interaktive fengsel

Et fengsel for det nye årtusen

Av sjefpsykolog Leif Waage, Sandvigen sykehus.

Leif Waage Spesialist i klinisk psykologi, NPF. Spesialist i organisasjonspsykologi, NPF. Bergen landsfengsel / Sikkerhetsavdelingen, Sandvigen sykehus. Tilbake til programvirksomheten i Bergen landsfengsel.

Gjennom mitt arbeid som psykolog i Bergen landsfengsel fra 1994 har jeg i nært samarbeid med ledelsen arbeidet med å utvikle og igangsette psykologiske behandlings- og påvirkningsprogram. Redaksjonen har med denne bakgrunn utfordret meg til å skrive om mine tanker for virksomheten.

Jeg tror ikke at programvirksomheten i fengsel vil overleve uten at de viktigste elementene i denne tenkningen integres i den totale måte å tenke fengsel på. I det følgende vil jeg introdusere begrepet det interaktive fengsel.

Interaktiv betyr gjensidig påvirkning, samhandling. Det interaktive fengsel er et fengsel som drives ut fra to grunnleggende forestillinger. Mennesket er sosialt og påvirkes mest effektivt i samspill med andre. Endret tenkning (rasjonell og ikke-rasjonell) fører til endret atferd. Et hovedmål for det interaktive fengsel er å skape flest mulige strukturerte samhandling som er planlagt og styrt av de ansatte. For å nå dette mål må fengslet utvikle sosiale design og ta i bruk teknologi som har samhandling som utgangspunkt og som har dokumentert effekt. Fengslets fokus er å skape et godt læringsmiljø for utvikling av alternativ tenkning og mestringsstrategier hos innsatte. Dette vil redusere risikoen for tilbakefall ved løslatelse.

Fengslet er ofte og med god faglig begrunnelse blitt sammenlignet med en fryseboks. Tilbakefallsstatistikk og forskning på hva som skjer med personer som soner i fengsel, viser at det er få endringsprosesser som igangsettes.

Forskning

Imidlertid har forskning de siste ti år vist at den omfattende svartmalingen av fengselet som rekrutteringsantall for gjengangskriminelle, er overdrevet. Det kan være nyttig å minne om hvilke forhold mange av våre innsatte lever under mens de er utenfor fengselet. Blant annet har undersøkelser vist at for sterkt belastede misbrukere er fengsel livsforlengende. De tanke- og atferdsmønstre som øker sannsynligheten for at en blir innblandet i kriminelle forhold er etablert gjennom den enkeltes oppvekst lenge før fengselsstraff blir resultatet (Zamble & Porporino, 1988).

En regner med at rundt 60% av de innsatte i stor grad er preget av denne måten å tenke på. Noen av kjennetegnene er selvsentrert tenkning, manglende vurdering av konsekvenser, manglende tidshorisont, impulsivitet og manglende plan. Nærmere 80% av all kriminalitet foregår uten noen planlegging på forhånd (Zamble & Quinsey 1997).

At ingen endring skjer under fengselsoppholdet, er den største utfordringen for ansatte som arbeider i en organisasjon som ønsker å være et interaktivt fengsel. Det er derfor viktig å vurdere fengselets potensiale som kriminalitetsbekjempende institusjon, gjennom å oppdage murenes mulighet.

Fengselet har strevd med å svare på angrep om urimelig frihetsberøvelse. Noen kritikere har krevd institusjonene nedlagt. Internasjonalt har dette vært en kritikk som har vært fremmet av forskere

som Gofman (1961) og Foucault (1975). I Norge er det flere fremtredende kriminologer og sosiologer som har vist ulike negative sider ved bruk av fengsel. Aubert (1964), Mathiesen, Christie (Østensen, 1970). Dette har vært en viktig kritikk som har utviklet fengselet på mange områder i forhold til en mer human omgangsform, gode utdanningstilbud, fritidsaktiviteter, helsetilbud og sosiale ytelser. Kritikken har engasjert befolkningen i en diskusjon om kriminalpolitiske virkemidler. Forholdstallene mellom innsatte og resten av befolkningen er fortsatt lavt i Norge sammenlignet med andre land.

Mitt utgangspunkt

Likevel vil det være mitt utgangspunkt at enkelte sider ved kritikken har ført til en-sidig og sterkt begrensende perspektiver i forhold til det potensiale en fengselsorganisasjon har for å bidra positivt til enkelte menneskers utvikling og samtidig ta vare på samfunnets behov for trygghet.

Fra å være en faglig begrunnet kritikk har dette blitt mer et ideologisk standpunkt som hardnakket står i mot de positive utfordringer nye forskningsresultater presenterer. Fengselet som organisasjon har blitt hemmet av en kollektiv skyldfølelse. En har fokusert på å begrense antatte skadelige virkninger mer enn fremme den positive mulighet for endring. Resultatet har blitt en tilsynelatende impotent organisasjon som strever med å forsvare seg selv og som reagerer i etterkant av utfordringer og kritiske hendelser.

For lite har vært satset på å gjøre fengselet til en mer intelligent organisasjon som selv leverer premisser og impulser for utvikling og drift. Aktuell forskning har kun i beskjeden grad påvirket soningens utforming. For sjelden opplever vi representanter for fengselsvesenet fremme forslag til håndtering av kriminalitetsutviklingen i samfunnet. I media er det gjennomgående budskapet fremdeles at "fengsel hjelper ikke".

Både Tukthuspedagogikk og Botsfengselspedagogikk bygget på ulike virkemidler som fengslingen representerte. For eksempel stor grad av sosial kontroll og muligheten for isolasjon. I vår tid har fengselets murer vært det konkrete sym-

bøl på fengselets destruktive krefter som bryter ned individet. Stortingsmelding nr. 27, 1997-98, inviterer til en mer offensiv profil og gir mulighet for å konkretisere og visualisere syn på hvordan kriminalomsorgen bør utvikle seg. Modellen for det interaktive fengsel redefinerer murene som et aktivt virkemiddel i en endringsprosess. Muren er et nødvendig virkemiddel for en gruppe samfunnet ellers ikke har mye å tilby mht rehabilitering. Sosial kontroll, relativt små og oversiktlige miljøer, muligheten for nære relasjoner mellom ansatte og innsatte med tett oppfølging, er noen av de fordelene fengselssituasjonen gir. Dette kan igangsette utviklende prosesser som har små sjanser ute i frihet. Der stilles det altfor høye krav til motivasjon og egenkontroll for å delta og innfri kriterier for deltakelse. Forstyrrelsene og mulighetene til alternative valg, blir for mange. Frammøte i seg selv er ofte et stort nok hinder.

I et fengsel kan en ved planlegging av fysiske forhold og bruk av psykologisk kunnskap, tilrettelegge sosiale design som støtter opp den enkeltes evne til å utvikle seg. I vårt fengsel har arkitekten vært spesielt opptatt av dette i utformingen av felles boenheter osv. Det blir en utfordring å kunne nytte dette ved å utvikle anvendbar teknologi for påvirkning i slike fellesskap.

Frihetsberøvelsen er ikke den største etiske utfordringen, men heller den selvfornedrende prosess de fleste former for kriminell aktivitet medfører. Murenes eventuelle skjønnhet stiller krav til soningens innhold. Dette kravet er formulert utfra et offerperspektiv der utøver er inkludert.

Utvikling av et interaktivt fengsel krever en organisasjon som kan tenke prinsipielt og helhetlig og inkluderer den totale virksomheten. Likevel er det nødvendig å starte på avgrensede områder der det i dag er godt definert teknologi (konkret kunnskap om bearbeidingsprosesser). Dette kunnskapsverktøyet må være godt beskrevet, lett å anvende, knyttet til psykologisk teori om endring og basert på forskning knyttet til effekt. En gjennomtenkt definisjonen av et påvirkningsprogram i fengsel fyller nettopp disse kriteriene.

Konsekvensene av denne tenkningen medfører at treningssenter, promillekurs, kurs i fluebinding, revy og lignende blir perifere i et interaktivt fengsel. Slike aktiviteter må fylle de strenge kriteriene for definisjonen av påvirkningsprogram dersom de skal være en del av fengselets kjerneaktivitet mht programmer. Selvsagt skal en drive med det. Men det

må ikke framstilles som et residiv-reducerende tiltak fordi deltakerne syntes det var kjekt å være med.

De metoder som skal anvendes i det interaktive fengsel må kunne dokumentere virkning utover dette. Undertegnede ble under en forelesning spurt om påvirkningsprogrammer dreide seg om å "preike i vei med innsatte". Svaret ble at metode nettopp betyr: etter en vei, altså at en benytter en spesiell framgangsmåte i samtalen. Utvikling og kvalitetssikring av slike metoder er arbeids- og kompetansekrevene og krever ressurser. I det interaktive fengsel vil forskning måtte ha en sentral plass. På denne måten evalueres effekter og utvikles ny kunnskap om andre og/eller bedre tiltak. Noe av bakgrunnen for utviklingen av tenketreningsprogrammet var resultater som viste at deltakelse i studier av filosofi og kunsthistorie under soning, reduserte tilbakefall i forhold til andre sammenlignbare grupper.

Gjennom aktiv forskning økes fengselets mulighet til å utvikle en intelligent organisasjon og tilføre egenbasert kompetanse. Organisasjonen må være villig til å sette spørsmål ved egen virksomhet og grunnleggende tankesett. Samtidig må en være innstilt på omlegging av drift og omstrukturering. Det krever at en aksepterer og aktivt ønsker velkommen fagfolk utenfra. "Psykologen må være til nytte og ikke til pynt", slik oppsummerer Knoff (1984), sine noe frustrerte erfaringer "etter 2 1/2 år i en straffeanstalt".

Bergen landsfengsel, samarbeid utad

Noen fengsler har lettere tilgang på utviklings- og forskningskompetanse enn andre pga. geografisk plassering. I Bergen Landsfengsel har en knyttet kontakter mot Universitetet i Bergen og den regionale sikkerhetsavdelingen ved Sandviken sykehus. Fengselet samarbeider i dag også med Psykologisk institutt i Trondheim og den regionale sikkerhetsavdelingen ved Brøset. Dette viser at geografisk avstand ikke nødvendigvis er et hinder.

Samarbeidet har sikret fengselet høy kompetanse på svært gunstige vilkår og gitt anledning til interessant forskning på sentrale problem for vårt samfunn. Det er en relativt begrenset forskning som har vært rettet mot innsattes psykologiske fungering. I forhold til den kostnad samfunnet påføres ved kriminalitet og den etiske utfordring lidelsen representerer, er den manglende forskningsaktivitet påfallende. Vår erfaring er at innsatte er sterkt motivert for å delta og gjerne vil

bidra til økt forståelse av ulike psykologiske mekanismer som eventuelt kan påvirkes for å hindre tilbakefall.

Antakelig bør det utvikles nettverk av fengsler som samarbeider med kompetansesentre om ulike forskningsprosjekt. Vi har en begrenset fangebefolkning og det vil for mange fengsler ta svært lang tid å samle nok data til et forskningsmateriale som kan gi generaliserbare data. Dersom en samarbeider, kan en lettere få slike data og sammenligne egne resultater med internasjonal forskning. Forskning kan medvirke til å skape en viss beskyttelse mot mer populistisk betonte trender i samfunnet. Ved kritiske hendelser i organisasjonen kan medieoppslag lett føre til overilte politiske beslutninger som ikke bygger på faglig funderte standpunkt.

Programmene, tilknytting

Alle påvirkningsprogrammer bør knyttes til forskning. Dette for å sikre at programmene har den kvalitet (egenskap ved tingen) som de er ment å ha. Ulike fagmiljøer i England og Canada driver en omfattende forskning på kriminalitet som psykologisk prosess og utvikler påvirkningsprogrammer med denne forståelsesrammen. Det har derfor vært viktig å etablere tette forbindelser både mot fengselsvesen og forskningsinstitusjoner. For eksempel har det engelske fengselsvesen ved Offending Behaviour Programmes Unit gitt oss ulike programmer og tester, delt resultater, bistått med gratis opplæring, vært samtalepartner og sendt fagfolk til Bergen for å hjelpe til med intern opplæring.

Våre fagmiljøer og erfaringsmateriale vil alltid være begrenset. Dette kan oppveies gjennom økt samarbeid med land som er særlig aktive. Det har vært et bevisst mål å importere påvirkningsprogrammer. Kostnadene har begrenset seg til oversettelse/tilpassing, opplæring og drift. Det har slik vært mulig å raskt implementere programmene etter at de nødvendige beslutninger var tatt i organisasjonen. Flere land har drevet disse programmene over lang tid og data bekrefter den residiv-reducerende effekten. Dersom dette skal ha betydning for oss, må vi være nøye med å følge de samme standarder og holde oss til den manualen som beskriver programmet. På denne måten vil vi lettere kunne sammenligne korttidseffekter. Vi vil kunne vurdere vår drift av programmene og gjøre antagelser om sammenfallende resultater på lengre sikt.

De fleste av våre programmer har vært gjennom en omfattende akkrediterings-

prosess. Dette sikrer at programmet har blitt vurdert av et internasjonalt forskerpanel. Disse tar stilling til om det innhold og den metode en tar i bruk overensstemmer med det en tror i dag vil gi best resultater. Dette medfører at vi nyter godt av den løpende oppdateringen som finner sted på bakgrunn av forskerpanellets tilråding. Eksperimentering ved å utvikle "vår norske modell" vil undergrave og hindre slike sammenligninger og sette oss tilbake.

Vår kriminalstatistikk gir oss svar på hvilke programmer vi må lete etter og etablere. De ulike fengslene må antakelig satse forskjellig etter størrelse og funksjon. Våre program er i stor grad bygget på teori hentet fra kognitiv psykologi. Målet med programmene er konfrontasjon. Metoden er kritisk undring.

Stressmestring

I Bergen har vi for tiden et kort, egenutviklet stressmestringsprogram på inntaksavdelingen (avd. A) som går over 12 timer. I dette programmet inkluderes også varetektsinnsatte. Dette fordi vi vet at det er en sterk opphoping av psykiske problemer de første månedene etter innsettelse og at varetekt er en spesielt vanskelig tid. Zamble og Porporino (1988) viser til undersøkelser hvor 30% til 40% av innsatte rapporterer et psykisk lidelsestrykk som kvalifiserer til behandling. Videre vil vi introdusere programvirkosomhet så tidlig som mulig i soningsforløpet. Det synes som om motivasjonen for endring er størst de første 4 mnd etter innsettelse i fengsel. Eventuelle effekter av stressmestringsprogrammet er usikre. Det pågår måling med et sammensatt testbatteri som gir ulike relevante, psykologiske mål, men en venter ikke å få svar på dette før tidligst om et år. Programmet er ment å gi økt motivasjon for endring samt ulike helseeffekter. Det antas ikke å være residiv-reducerende. Struktureringen av avdelingene ved Bergen Landsfengsel er slik at den innsattes forløp er ment å være en gradvis tilnærming til mer åpen soning. Den neste avdelingen i dette forløpet har tilbud om deltakelse i sinnemestringsprogram og/eller rusprogram (avd.B).

Sinnemestring

Sinnemestringsprogrammet er på 16 timer og utviklet i England. Rusprogrammet er Canadisk og går over nærmere 80 timer. Sinnemestringsprogrammet er for kort til at en tror at det kan bevirke endring for alvorlig voldsbelastede innsatte. Imidlertid kan det

kanskje sammen med andre program, for eksempel tenketreningsprogrammet, ha en positiv effekt mht reduksjon av voldelig atferd. Programmet er teoretisk forankret i kognitiv atferdsteori. Den umiddelbare effekten på selve avdelingsatmosfæren er registrert som god. Det har videre klare positive effekter på psykisk helse (Sti, 1998).

Rusprogram

Rusprogrammet er nettopp startet. Teoretisk bygger det på kognitiv atferdspsykologi. Dette har gode forskningsdata fra Canada. Disse viser en reduksjonseffekt mht gjeninnsettelse i fengsel på 33% etter 9 mnd oppfølging. Det kommer godt ut av en sammenligning med et mer tradisjonelt medisinsk/biologisk fundert behandlingsprogram av betydelig lengre varighet, 300 timer (Millson, Weekes og Lightfoot, 1995, BALEX Research, 1996). Vi har foreløpig ingen data, men også for dette programmet er det utarbeidet et testbatteri før og etter gjennomført behandling. Ulike anslag regner med at nærmere 70% av de innsatte har ulike grader av rusproblem. Et rusprogram må ha en sentral plass i driften av våre anstalter.

Kontraktsavdelingen

Kontraktsavdelingen innefor fengselsmuren (avd. C) driver to program. Tenketreningsprogram og Seksualforbryterprogram. Tenketreningsprogrammet er på ca. 70 timer. Det er Canadisk og bygger på kognitiv psykologi med stor vekt på utvikling av ulike problemløsningsferdigheter. Dette regnes som et kjerneprogram. Forskningsdata synes å vise at dette programmet i kombinasjon med mer spesifikt innrettede programmer, kan virke forsterkende på reduksjons effekten mht ulike typer kriminalitet. Dette programmet er evaluert i en stor undersøkelse av Robinson (1996). Undersøkelsen fulgte et stort antall innsatte gjennom ett år og fant da effektstørrelser på reduksjon av sannsynlighet for gjeninnsettelse som varierte mellom 18.5% og 39% avhengig av kriminalitets-type. Programmet viser også positive effekter på ulike variabler ved deltakernes psykiske helse (Sti, 1998) Vi har snart hatt 100 deltakere i programmet. Avdelingen driver også et behandlingsprogram for sedelighetsdømte. Dette programmet startet opp seint høsten 1998. Vi er nå i gang med å sette sammen gruppe to. Programmet drives i en vanlig avdeling med bla en boenhet for

kvinnelige innsatte. Så langt har det utviklet seg en positiv holdning til programmet fra andre innsatte fordi deltakerne ønsker å bearbeide sin situasjon. Dette tyder på at avdelingen har klart å bryte en av de sterkeste fordommene innsatte imellom.

Dette programmet evalueres av Sikkerhets avdelingen ved Brøset sammen med Universitet i Bergen og Trondheim. Oppfølgingsperioden for relativt sikre data på residiv i forhold til overgrepere, regnes gjerne å være 20 år. Det er derfor en fordel for oss å kunne sammenligne med engelske resultater hvor programmet er drevet siden 1991. Deltaker-tallet nærmer seg der 3000 personer. Programmet er bygget på kognitiv atferdspsykologi og retter seg i hovedsak mot risikoforebygging og utvikling av offerempati. De data som rapporteres (Bowers, 1999) viser signifikante endringer på fire hovedvariabler. Disse endringene er så sterke at det er 1/1000 sjangse for at de skal være tilfeldige og ikke skyldes programmet. Dette er endringer før og etter programmet som retter seg mot minimisering av overgrepet, identifisering med offer, gjenkjennelse av høyrisiko-situasjoner og endring i mestringsstrategier.

Frigangsavdelingen

Frigangsavdelingen utenfor fengselets murer driver vekselvis sinnemestringsprogram og tenketreningsprogram. Vi regner med at mellom 150 og 200 personer kan delta i programmer i Bergen i løpet av dette året.

Driften av programmene skjer i et nært samarbeid mellom annenlinje-tjenesten og fengselets ledelse. Faglig ansvarlig er psykolog og koordinator for psykiatritjenesten. Flere av programmene har vist seg å ha positiv effekt på deltakernes psykiske helse. Hvorvidt effekten er robust over tid, er foreløpig usikkert. Det kan også spekuleres i om dette kan ha sammenheng med effekter mht residiv-reduksjon. Et liv preget av kriminalitet er i stor grad helsefarlig og psykisk svært belastende. Dette er en sentral begrunnelse for å igangsette og utvikle psykologiske påvirkningsprogram. Psykologrollen i fengsel har tradisjonelt vært knyttet til individuelt arbeid, men bør stimuleres til å få et utvidet ansvar for utviklingen av det system den innsatte forholder seg til.

Samhandling i anstalten

Et interaktivt fengsel stiller krav til at de ulike tjenestene i anstalten samhandler

aktivt og nært med stor grad av overlappende målsetting. Faglig ansvarlig er knyttet til programstaben som ledes av direktøren og styrer drift og utvikling av programmene. Programmene har også en administrativ leder som følger opp at linjeledelsen fungerer ved de enkelte avdelingene som har ansvar. Dette er inspektør eller førstebetjent. I tillegg er det opprettet en styringsgruppe som møtes et par ganger i året.

Det interaktive fengsel ser seg selv som en kunnskapsorganisasjon. I det perspektivet er det viktig at betjentenes rolle i driften av programmene fokuseres. Dersom fengselet skal utvikle seg, er det nødvendig med utvikling av tjenestemannsrollen. Den må tilføres ny kompetanse og den må gis nye oppgaver. Derfor er det vesentlig at ikke andre grupper i fengselet overtar som programinstruktører i for stor grad, selv om de i sin bakgrunn kan ha mer kompetanse. Pedagoger, helsearbeidere og sosialarbeidere vil oppleve at de lett kan tilegne seg teknologien og drive programmer. Dette ville gått greit, men en hadde mistet anledningen til horisontal karriereutvikling og kompetansebygging. Her ligger et konflikt-tema, men det er av prinsipiell betydning for å lykkes. I store og krevende behandlingsprogram er det nødvendig med høy faglig kompetanse. To psykologer arbeider som instruktører i rus og sedelighetsprogrammet. Utformingen av betjentrollen er fundamentet fengselet hviler på. Det er ved kompetansetilføring gjennom ulike former for opplæring i kommunikasjons- og påvirkningsverktøy at en til slutt nærmer seg totalinstitusjonen som kan skape den arena for læring og trening som er nødvendig for at fengselet skal realisere sin filosofi og virksomhetsidè. Dette krever ekstra oppmerksomhet fra ledelsen. Opplæringstiltak og veiledning må intensiveres. Alle våre programinstruktører veiledes en gang i uken av psykolog og videoopptak av sesjonene brukes.

Programbetjenter

I Bergen Landsfengsel er det ansatt syv programbetjenter på dagtid. To er knyttet til seksualforbryter-prosjektet. Det er et ønske at programbetjentene går i uniform og at de beholder sin taushetsplikt slik at de ikke går inn i en dobbeltrolle. Problematisering av behandling og straff har vært lammende for utviklingen av tjenestemannsrollen. Dette har ført til pseudotiltak i form av sivilt tøy og rot med taushetsplikt. I et interaktivt fengsel må de ulike faggrupper fremtre åpent og direkte med sine oppgaver. Det har lenge

vært hevdet at behandling og fengsel ikke kan kombineres. Dette bygger på erfaring fra noen år tilbake. Det er på tide å stille spørsmål om dette er en u hensiktsmessig generalisering som har mer å gjøre med at tankegangen ikke var tilstrekkelig integrert i fengselets totale drift og ledelse. Videre om resultatet ble dårlig fordi teknologien ikke var godt nok definert og veilednings- og kompetansespørsmålet ikke var ivare tatt seriøst.

Den innsatte

Kanskje har slike spaltete forestillinger fått grobunn fordi den innsatte ikke selv var dradd inn i produksjonen av tjenestene rundt ham. I det interaktive fengsel vil den innsatte i større grad være prosument enn konsument av tjenester. Det vil si at de innsatte selv har et selvstendig ansvar for å produsere tjenesten som forventes sammen med de ansatte. I programmene forventes høy, aktiv deltakelse. Det forventes at en er medinstruktør og støttespiller for andre. Det legges opp til et selvstendig utviklingsansvar osv. Disse prinsippene vil være de samme mht sikkerhet, verkstedsdrift, skole og fritid.

I det interaktive fengsel er alle aktiviteter med på å danne rammen for styrte samhandlingsprosesser. Dette stiller store krav til de ansattes evne til refleksjon å hele tiden være opptatt av å realisere fengselets visjon. Mitt inntrykk er at det satses for lite på veiledning. Svært ofte er dette en post som blir stilt spørsmål ved når programmer introduseres i ulike fengsler. "Dette kan vi gjøre sjøl" Veiledning er avgjørende for å vitalisere kompetanse og er nødvendig for å ta vare på den nødvendige kritiske holdning til vårt arbeid. Veiledning må gies av personer med sterk faglig bakgrunn og utdanning i å veilede. Det er ikke tilstrekkelig med solid egen erfaring. Det enkelte fengsels veiledningsbudsjett vil avspeile om fengselet har et seriøst forhold til sin misjon eller om det mer fungerer som et ressursberg hvor alle investeringer egentlig er en utgift.

Videre

I Bergen mangler vi ennå noen programmer før vi er et komplett fengsel. Vi må etablere et omfattende behandlingsprogram for personer med voldsproblemer. Det må satses på et program for å øke kompetansen til innsatte som blir foreldre og på et program for hjelp til innsatte som lever i parforhold. Dette vet vi har stor betydning for framtidig kriminalitet. Den største utfordringen blir i årene som

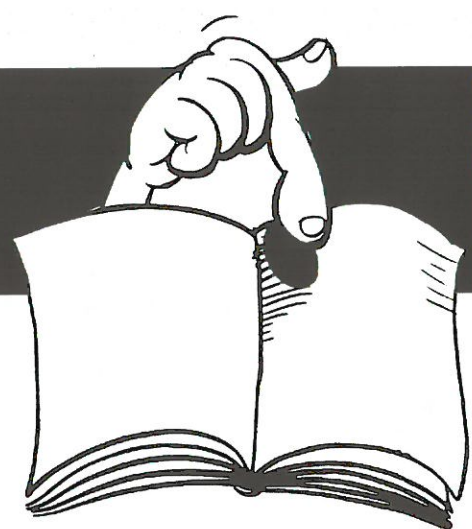
kommer å integrere tenkningen bak programmene i resten av fengselets drift som sikkerhetsarbeid, farlighetsvurderinger, dynamisk soning, verkstedsdrift, kjøkkentjenester osv.

I det interaktive fengsel går medarbeidere på jobb mens de planlegger dagens samhandling med innsatte. Når de går hjem, går de med en følelse av å ha gjort en jobb med mening. En mening som er større enn dem selv.

Referanser

- * Aubert, V. (1964). Likhet og rett. Pax forlag a/s
- * BALEX Research & Statistical Consulting Inc. (1996). Evaluation of the Recovery program at Collins Bay Institution.
- * Bowers, L. (1999). Analysis of the clinical impact of the Core and Booster programme. Offending behaviour Programmes Unit.
- * Foucault, m. (1975). Surveiller et Punir. Naissance de la prison. Edition Gallimard.
- * Goffman, F. (1961). Asylums. Anchor Books. Doubleday & Co.
- * Knoff, R. H. (1984). Fagetikk i et tvangssystem. Refleksjoner etter 2 1/2 år i en straffeanstalt. Tidsskrift for Norsk psykologiforening. 21.185-191.
- * Millson, W.A., Weeks, J.R. & Lightfoot, O.L. (1995). The Offender Substance abuse Pre-Release Program: Analysis of Intermediate and Post-Release Outcomes. Correctional Research and Development. Correctional Service of Canada.
- * Robinson, D. (1995). The impact of cognitive skills training on post-release recidivism among Canadian federal offenders. Correctional Research and Development, Correctional Service of Canada.
- * Sti, H. (1998). Kognitiv mestrings-trening for fengselsinnsatte: En studie av korttidseffekter ved to kognitive program i Bergen landsfengsel. Hovedoppgave. Det psykologiske fakultet. Universitetet i Bergen.
- * Stortingsmelding nr. 27 (1997-98). Det kongelige justis- og politidepartement
- * Zamble, E. & Quinsey, V.L. (1997). The Criminal Recidivism Process. Cambridge University Press.
- * Zamble, E. & Porporino, F.J. (1988). Coping, behaviour and adaption in prison inmates. New York: Springer Verlag.
- * Østensen, R. (1979). I stedet for fengsel. Pax forlag a/s.

Boktips

Vi i FOKO-NYTT vil med jevne mellomrom presentere en del bøker som er relatert til fengsel, kriminalitet, rus(mis)bruk, o.l. Disse bøkene kan kanskje være interessante også for de som daglig er i kontakt med innsatte. Denne gangen er det bibliotekar Grethe Kjus ved fylkesbiblioteket i Akershus avd. Ullersmo landsfengsel som presenterer boktips.

ERIK HOLIEN :
ISKARIOTS DØD OG ANDRE
FORTELLINGER – OM
RUS(MIS)BRUK OG
KUNSTEN Å (RE)HABILITERE.
(Pax, 1999)

Erik Holien skriver i forordet: I følge Homer Simpson i animasjonsserien "The Simpsons" er ..."alkoholen årsaken til, og løsningen på, alle livets problemer!" Selvmotsigelsen er ironisk og har dobbel bunn. Arbeidet med rusproblematikk er også selvmotsigende, har dobbel bunn og grenser nesten kontinuerlig til det ironiske. Snu Simpsons uttalelse på hodet – ..."rehabilitering er årsaken til, og løsningen på, ruslivets problemer!" For begge deler er sant....

FENGSELSBETJENT :
KOMPETANSE, KONTAKT,
FRAMTID. (1999)

Denne boken er utgitt av Kommuneforlaget i samarbeid med KRUS. Boka skisserer de oppgaver betjenter må utføre i et fengsel i stadig utvikling, og hva slags kompetanse og erfaring som trengs for å fylle denne rollen i framtida med de føringer som gis fra styre og departement.

YNGVAR USTVEDT :
SLAVENE PÅ AKERSHUS –
HISTORIEN OM VÅRT STRENG-
ESTE FENGSEL (Cappelen, 1999)

Ustvedt viser her i tekst og bilder historien om Akershus festning - fra den gang denne ble brukt som fengsel, der forholdene for "slavene" i mørke kjellerhull var noe annerledes enn i norske fengsler

i dag. Rikt illustrert og stor forteller glede.

WILLY PEDERSEN :
BITTERSØTT – UNGDOM,
SOSIALISERING, RUSMIDLER
(Universitetsforlaget, 1998)

Bruk av sigaretter, alkohol, hasj, benzodiazepiner, amfetamin og ecstasy gir sosiale så vel som psykologiske virkninger – risiko for avhengighet, atferdsproblemer, fyllekjøring, vold osv. Samtidig gir rusen gleder – sosialt samvær, identitet og kjønnsrolleutforming. Forfatteren er forsker ved Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).

RAGNHILD SOLLUND :
KAN VOLD FORKLARES? – EN
UNDERSØKELSE AV VOLDS-
DØMTE MENN MEDFLYKTNINGE-
BAKGRUNN (Spartacus, 1999)

Forholdet mellom innvandring og vold har blitt et hett tema i Norge de siste årene. I den norske offentligheten beskrives unge flyktninger som "tikkende bomber" klare til å begå voldshandlinger.

Stemmer bildet? Er flyktningenes møte med det norske samfunnet preget av "snillisme", eller er det diskriminering og sosial isolasjon som møter flyktninger i Norge?

HANS-JØRGEN WALLIN WEIHE :
RUSMIDLER OG SPRÅK –
EN OPPSLAGSBOK
(Universitetsforlaget, 1999)

Boken er delt i to deler – en del om de ulike stoffer med avhengighets- og misbrukspotensiale, og en del tar for seg språket innenfor ruskulturen.

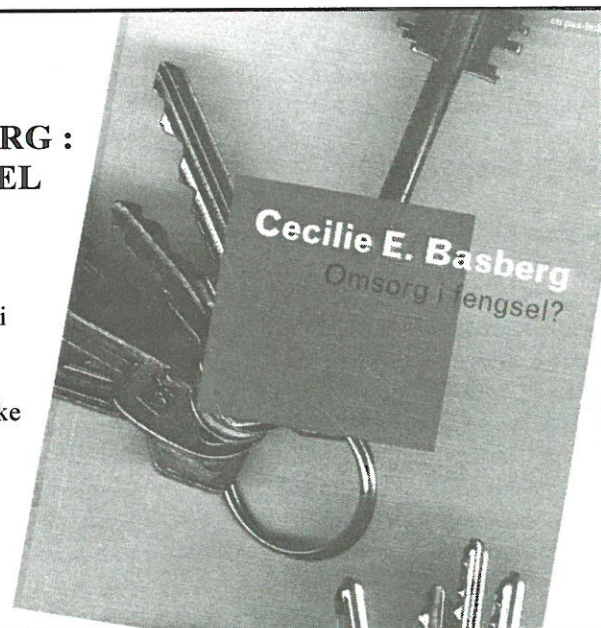
Til slutt en bok litt på siden av temaet, men absolutt en tankevekker...

GEORG APENES :
PANOPTIKON – VÅRT GJENNOM-
SIKTIGE SAMFUNN (Forlaget
Geelmuyden.Kiese, 2000)

På slutten av 1700-tallet konstruerte den engelske filosofen Jeremy Bentham det idelle fengsel, Panoptikon, hvor intet lot seg skjule for det overvåkende øye. 200 år senere er vi aktivt med på å bygge en ny tids Panoptikon...

CECILIE E. BASBERG :
OMSORG I FENGSEL
(Pax, 1999)

Cecilie Basberg har tidligere arbeidet som vikar (betjent) i fengselsvesenet, og har her gjort en undersøkelse ved Bredtveit der hun ser på hvilke omsorgsfunksjoner betjenter får i sin daglige omgang med innsatte.

Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen
Norsk underavdeling av EPEA

EUROPEAN
PRISON
EDUCATION
ASSOCIATION

Statsråd Trond Giske
Kirke-, utdannings- og forskningsdeptet
Postboks 881 Dep
0032 OSLO Ila 13.04.00

Nye nedskjæringer i fengselsundervisningen Kap. 0231, Post 61 - Tilskudd til opplæring innenfor kriminalomsorgen

Forum for opplæring innenfor kriminalomsorgen (FOKO) har siden 1996 påpekt at budsjettene siden 1994 ikke er kompensert for lønn og prisøkningen. Dette har ført til at opplæringstilbudet enkelte steder er redusert med opptil 25% i forhold til 1994. Stortinget har i sine budsjettmerknader flere ganger gitt uttrykk for at en slik reduksjon ikke er i samsvar med Stortingets intensjon om å styrke tilbudet i anstalt og opplæring etter avsluttet soning. Det er også å bemerke at ansatte etter en arbeidsrettdom fra -92, som ble gjort gjeldende fra 1. januar -93, har krav på «fengselstillegg». Etter at det administrative personell samt ansatte i oppfølgingsklassene også har fått godkjent slike tillegg, utgjør fengselstillegget på landsbasis ca. 4 mill. Dette fører igjen til reduksjon av tilbudet.

FOKO ber derfor om at bevilgningene i første omgang blir **økt med 4 mill.** for at tilbudet til elevene ikke ytterligere skal bli skåret ned.

Vennlig hilsen

Ingunn E. Kleivan

Ingunn E. Kleivan

Leder av styret i FOKO

Kopi:

KUF - komiteen
Stortinget
Karl Johansgt. 22
0026 OSLO

Saksordfører Sigvald Oppebøen Hansen
Stortinget
Karl Johansgt. 22
0026 OSLO

Justiskomiteen
Stortinget
Karl Johansgt. 22
0026 OSLO

FOKO

Forum for opplæring innenfor
kriminalomsorgen

Adr. Skoleavd. Ila landsfengsel
1332 Østerås

Tlf. 67 16 11 83
Feks: 67 14 05 85

Kan vi bli flere?

Av Jon Erik Rønning

Vi i styret har i den senere tid prøvd å få oversikt over medlemmene, pr. 1/5-00 var det 139 betalende medlemmer. Dette er vi fornøyd med, men vi kan bli flere. Medlemskap i FOKO er åpent for enkeltpersoner knyttet til opplæring innenfor kriminalomsorgen eller beslektede fagområder.

FOKOs formål er:

- å fremme opplæring innenfor kriminalomsorgen i samsvar med rekkomendasjon nr. R(89)12, vedtatt av Europarådets minister-komite 13.10.1989.

- å bidra til økt profesjonalitet hos dem som er involvert i opplæring innenfor kriminalomsorgen.
- å samarbeid med beslektede organisasjoner.
- Å støtte forskning og utviklingsarbeid knyttet til opplæring innenfor kriminal-omsorgen

For å kunne klare å gjennomføre dette er det viktig at vi er så mange som mulig. Prøv derfor å få med flest mulig fra ditt arbeidssted. Vi presenterer her en komplett liste over alle medlemmene med arbeidssted. Ser du noen som absolutt burde vært medlemmer men som mangler, be de ta kontakt med:

Jon Erik Rønning
Bennechesgt. 5b,
0169 OSLO
Tlf. arbeid 63 92 73 52

Ønsker du brosyre om FOKO som du kan spre på ditt arbeidssted, ta kontakt med:

Leif Lyngstad
Klosterskogen vgs. avd.
Skien kretsfengsel,
Pb. 2720 Kjørbekk
3702 SKIEN
Tlf. arbeid 35 90 05 24

Medlemmer pr. 1/5/00			Kjus	Grethe	Fylkesbib. i A avd. Ullersmo fengsel
Andersen	Bjørn Oddvar	Jessheim vg skole avd. Ullersmo landsfengsel	Galdal	Jarle	Åsane vgs / Bergen landsfengsel, avd.Osterøy
Andreassen	Rolf	Vadsø vgs avd. Vadsø kretsfengsel	Gleditsch	Karl Martin	GVO Bredtveidt landsfengsel
Andresen	Erling	Kvadraturen vgs avd. Kristiansand kretsfengsel	Grahl-Jacobsen	Gisle	Strømsø vgs avd. Drammen kretsfengsel
Anzjøn	Anne K	Steinkjer vgs. avd.KIF-skolen	Green	Alethe	Malakoff
Berglihn	Øyvind	Kvadraturen vgs avd. Kristiansand kretsfengsel	Gulbrandsen	Bård	Blakstad vgs avd. Arendal kretsfengsel
Binz	Randi	GVO avd. Oslo kretsfengsel	Gundersen	Oddvar	Arendal kretsfengsel
Bjarghov	Rune	Asphaugen vg skole/ Bodø kretsfengsel	Hageland	Rolf	Kvadraturen vgs avd. Kristiansand kretsfengsel
Botha	Nils Aralt	Klosterskogen vgs	Hagen	Ulf	Asphaugen vg skole/ Bodø kretsfengsel
Breistein	Eli		Hallbeck	Lill	Foreningen for fangers pårørende
Brustad	Bjørn	Hønefoss vgs. Ringerike kr.f.	Halle	Karl Gunnar	Skien kretsfengsel
Bull	Inger C.	Teie vgs, avd. Berg Kretsfengsel	Halvorsen	Gudrun	Guldbergaunet vgs/ KIF-skolen i Steinkjer
Bye	Øystein	Jessheim vg skole avd. Ullersmo landsfengsel	Haug	Torunn	KIF - Vestfold
Dahle Hansen	Bent	GVO	Haug	Arne	GVO Oslo kretsfengsel
Dale	Kjellaug	Time vgs avd Åna kretsfengsel	Hauge	Anne Margaret	Tyrlitunet
Egeland	Anne Marie	Rud vg skole avd. Ila landsfengsel	Heldal	Alfhild T.	Åsane vgs/ Bergen landsfengsel
Ellingsen	Jarle	Hønefoss vgs avd Ringerike kretsfengsel	Heli	Arne Birger	KROM
Erga	Ingvar	Time vgs avd Åna kretsfengsel	Hernæs	Lise Gunn	Strømsø vgs avd. Drammen kretsfengsel
Eriksen	Eystein H.	Søndre fengselsdistrikt	Hertzberg	Sigmund	Blakstad vgs avd. Arendal kretsfengsel
Eskeland	Geir	Ila Landsfengsel	Hodne	Inge	Blakstad vgs avd. Arendal kretsfengsel
Espedal	Reidar	KIF - Oslo nord	Holand	Anne Merete	
Fekene	Lena Marie	Teie vgs, avd. Berg Kretsfengsel	Hollekve	Bjarne	Kilden vg skole avd. Larvik kretsfengsel
Fløan	Johan	Brundalen vgs avd. KIF i Sør-Trøndelag	Holm	Olav B.	Blakstad vgs. avd Arendal kretsfengsel
Follerås	Elisabeth	Asphaugen vg skole/ Bodø kretsfengsel	Holmsen	Asbjørn	Ila landsfengsel
Formo	Synnøve	Ringerike kretsfengsel	Holst	Frithjof	Jessheim vg skole avd. Ullersmo landsfengsel
Fosheim	Vigdis	Klosterskogen vgs	Hovig	Astrid Johanne	
Furuset	Anne Grete	Jessheim vgs. avd Ullersmo fengsel	Huneide	Arve	Hønefoss vgs avd Ringerike kretsfengsel
			Høgåsen	Marit	GVO

Høidal	Are	Oslo kretsfengsel			
Haagensli	Anne Berte	GVO avd. Oslo kretsfengsel	Sand	Laila T.	GVO avd. Tyriliseret
Haavengen	Ole Johan	Hønefoss vgs Ringerike krf	Sandåker	Svein Inge	Teie vgs. avd Berg fengsel
Jacobsen	Tove Feruglio	GVO Oslo kretsfengsel	Skibsrud	Knut	Jessheim vg skole avd.
Johansen	Rakel	Kilden vg skole avd. Larvik kretsfengsel			Ullersmo landsfengsel
Johansen	Gisle Daae	Brundalen vgs avd. Trondheim kretsfengsel	Sneeggen	Per	Brundalen vgs avd. Trondheim kretsfengsel
Johnsen	Johan M.	Blakstad vgs avd. Arendal kretsfengsel	Solberg	Kjell	Rosthaug vgs. avd Hassel kretsfengsel
Johnsen	Sigrun	Kif-skolen	Solberg	Majken	Utdanningsdir. i Akershus
Jørgensen	Rolf J.	Statens utdanningsktr. i Troms	Stokka	Helge	Time vgs avd Åna kretsfengsel
Karlsen	Bjørnar	Malakoff vgs	Stokka	Guri	Brundalen vgs
Karlsen	Grethe S	KIF - Buskerud	Storm Olsen	Anita	Strømsø vgs avd. Drammen kretsfengsel
Kittelsen	Tor	GVO avd. Sentrum	Strand	Bergljot	Fagerlia vgs avd. Ålesund kretsfengsel
Kleivan	Ingunn	Rud vg skole avd. Ila landsfengsel	Strøm	Ivar	Asphaugen vg skole/ Bodø kretsfengsel
Knudsen	Finn Stein	GVO avd. Smedstua	Størdal	Asbjørn	Rosthaug vg skole avd. Hassel kretsfengsel
Kristiansen	Kjell	Kvadraturen vgs avd. Kristiansand kretsfengsel	Sudland	Kay	Berg kretsfengsel
Kullbeck	Siren Øian	Sauherad Samtun	Sundberg	May Elise	Kilden vg skole avd. Larvik kretsfengsel
Langelid	Torfinn	Statens utd.kontor i Hordaland	Sæhlie	Andreas	Storhamar vg skole avd. Brobyggeren
Langås	Asbjørn	Kriminalomsorgsavd. Justisdept.	Sæve	Jarl	Krohnsminde vgs, Dagskolen
Larsen	Lisbeth	KIF - Oslo øst	Såheim	Erik	Bastøy Landsfengsel
Larsen	Reidar	Time vgs. Åna krf.	Teie	May Britt	Klosterskogen vgs avd. Sluseprosjektet
Larsen	Jon K	Hønefoss vgs avd Ringerike kretsfengsel	Tengmark	Ingrid	GVO
Lunde	Morten	Jessheim vg skole avd. Ullersmo landsfengsel	Terray	Kalle	Berg kretsfengsel
Lunde	Kim Helene O.	KIF - Oslo nord	Thorsrud	Anne Marit	KIF - Oslo sentrum
Lyche	Lene	Borg vgs / Sarpsborg kretsfengsel	Tjore	Audun	Drammen kretsfengsel
Lyngstad	Leif	Klosterskogen vgs avd. Skien kretsfengsel	Toldnes	Gro	Steinkjer vgs. avd. KIF-skolen
Læret	Håkon	Berg fengsel	Tollefsen	Per	Blakstad vgs avd. Arendal kretsfengsel
Magnæs	Tone-Karin	Teie vg skole / Sem kretsfengsel	Tymi	Sverre	KIF - Nordland
Methi	Anne	Vadsø vgs	Tørnby	Hilde Beate	Borre vgs avd. Bastøy kretsfengsel
Midttømme	Kari	GVO, KIF-sentrum	Tørtø	Nils	Rosthaug vg skole avd. Hassel
Molvær	Jorunn	KIF - Rogaland			kretsfengsel
Nielssen	Per	Søndre fengselsdistrikt	Ulvestad	Ivar	GVO avd. Oslo kretsfengsel
Nilsen	Trond	Storhamar vg skole, avd. Hamar kretsfengsel	Valen	Sissel	Åsane vgs/ Bergen landsfengsel
Norheim	Thor	Åsane vgs/ Bergen landsfengsel	Vik	Solfrid M.	Åsane vgs. avd Bergen fengsel
Olsen	Torill	Teie vg skole / Sem kretsfengsel	Vågen	Geir	GVO avd. Oslo kretsfengsel
Olsen	Lieve Holtet	Kilden vg skole avd. Larvik kretsfengsel	Wang-Hansen	Ketil	Teie vg skole / Berg kretsfengsel
Olsen	Øivind	Teie vg skole avd. Berg fengsel	Wasa	Per	Øvrebyen vgs/ Kongsvinger kretsfengsel
Opsahl	Jan Henning	KIF - Hedmark	Wasmuth	Anabeth	GVO
Pålhaugen	Sissel	Fossumkollektivet	Wenstøp	Maj	Rud vg skole avd. Ila landsfengsel
Reiten	Ole	Brundalen vgs avd. Trondheim kretsfengsel	Wiik	Sigve	Klosterskogen vgs avd. Skien kretsfengsel
Riiser	Helene	Jessheim vgs. avd Ullersmo	Wilhelmsen	Ingunn B.	Krohnsminde vgs avd dagskolen
Roald	Asbjørn	Nordre fengselsdistrikt	Waage	Bjørn Steinar	Åsane vgs. avd Bergen fengsel
Rognaldsen	Svein		Øyo	Sølvi T.	Rud vg skole avd. Ila landsfengsel
Rygh	Trond	Bastøy Landsfengsel	Aanesen	Knut	Asphaugen vg skole/ Bodø kretsfengsel
Røland	Haldis Marie	Klosterskogen vgs avd. Skien kretsfengsel			
Rønning	Jon Erik	Jessheim vgs, Ullersmo			

Rekommendasjon nr. R (89) 12 fra ministerkomiteen til medlemsstatene om opplæring i fengslene

(Vedtatt av ministerkomiteen den 13. oktober 1989 på det 429. møte av stedfortredende ministre)

Ministerkomiteen, under henvisning til
Artikkel 15. b i Europarådets statutt,

I det den tar i betraktning at retten til opplæring er
fundamental;

I det den tar i betraktning betydningen av opplæring
i den enkeltes og samfunnets utvikling;

I det den innser spesielt at en stor andel av fanger
har hatt meget liten erfaring med vellykket
opplæring, og derfor nå har mange behov for
opplæring;

I det den tar i betraktning at opplæring i fengsel
hjelper til å gjøre fengslene mer humane og for-
bedre forholdene ved innesperring;

I det den tar i betraktning at utdanning i fengsel er
en viktig måte å lette fangens tilbakevending til
samfunnet på;

I det den erkjenner at i den praktiske anvendelse av
visse rettigheter eller tiltak, i samsvar med de
følgende anbefalinger, kan det være beret-
tiget med forskjeller mellom dømte fanger og
fanger i varetekt;

I det den tar hensyn til Rekommandasjon
Nr R (87) 3 om Europeiske fengselsregler
Rekommandasjon Nr R (81) 17 om voksenopp-
læringspolitikk, Anbefaler den medlemsstatenes
regjeringer å iverksette tiltak som erkjenner
følgende:

1. Alle fanger skal ha tilgang til opplæring, som er forutsatt å bestå av klasseromsemner, yrkesopplæring, kreative og kulturelle aktiviteter, fysisk fostring og sport, sosial opplæring og muligheter for å bruke bibliotek;
2. Opplæring for fanger bør være lik opplæringen som tilbys lignende aldersgrupper utenfor fengslet, og tilbudet av læremuligheter for fanger bør være så vidt som mulig;
3. Opplæring i fengsel skal sikte mot å utvikle hele personen, idet man har i minnet hans eller hennes sosiale, økonomiske og kulturelle omgivelser;
4. Alle som er involvert i å administrere fengsels-systemet og i driften av fengsler bør tilrette-
legge og støtte opplæring så mye som mulig;
5. Opplæring bør ikke ha lavere status enn arbeid i fengselssystemet og fanger bør ikke tape økonomisk eller på annen måte på å delta i opplæring;
6. Alle anstrengelser bør gjøres for å oppmuntre fangen til å delta aktivt i alle aspekter av opplæringen;
7. Utviklingsprogram bør tilbys for å sikre at utdannere i fengslet tar i bruk formålstjenlige voksenopplæringsmetoder;
8. Spesiell oppmerksomhet bør vies fanger med særlige vansker og særlig de med lese- eller skriveproblemer;
9. Yrkesopplæring bør sikte mot en bredere utvikling av den enkelte, samtidig som man er følsom overfor trendene på arbeidsmarkedet;
10. Fanger bør ha direkte tilgang til et velforsynt bibliotek minst en gang per uke;
11. Fysisk fostring og sport for fanger bør under-
strekes og oppmuntres;
12. Kreative og kulturelle aktiviteter bør gis en viktig rolle siden slike aktiviteter har et særlig potensiale for å sette fanger i stand til å utvikle og uttrykke seg;
13. Sosial opplæring bør inkludere praktiske elementer som setter fangen i stand til å mestre dagliglivet i fengslet med henblikk på å lette hans tilbakevending til samfunnet;
14. Hvor det er mulig bør fanger få lov til å delta i opplæring utenfor fengslet;
15. Hvor opplæringen må finne sted inne i fengslet, bør samfunnet utenfor involveres så mye som mulig;
16. Tiltak bør settes i verk for å sette fanger i stand til å fortsette opplæringen etter løslatelse;
17. Midlene, utstyret og undervisningspersonalet som trengs for å sette fanger i stand til motta hensiktsmessig opplæring bør gjøres til-
gjengelig.